

7. Měnové podmínky

V závěru roku 2021 došlo k několikanásobnému zvýšení měnověpolitických úrokových sazeb.

V průběhu 4. čtvrtletí 2021 došlo v reakci na zrychlování cenového růstu k významnému navýšení základních měnověpolitických sazeb. První navýšení přišlo již na začátku října (dvoutýdenní repo sazba byla zvýšena o 0,75 p. b. na 1,50 %¹) a další následovalo v listopadu (+1,25 p. b. na 2,75 %). V závěru roku se repo sazba navýšila ještě o 1 p. b. na 3,75 %, což bylo nejvíce od roku 2008. Za celý rok 2021 dvoutýdenní repo sazba vzrostla o 3,25 p. b. Diskontní sazba ke konci roku 2021 činila 2,75 % a lombardní 4,75 %. Kurz koruny vůči euru ve 4. čtvrtletí dosáhl průměru 25,38 CZK/EUR a meziročně posílil o 4,8 % (to odpovídá 1,29 koruny). Oproti 3. čtvrtletí byl kurz silnější o 0,5 % (0,12 koruny). Kurz posiloval zejména v průběhu prosince 2021 a tehdy také poprvé od února 2020 prolomil hranici 25 korun. Rok 2021 uzavíral kurz koruny vůči euru na 24,86 CZK/EUR. Kurz vůči dolaru ve 4. čtvrtletí dosáhl průměru 22,19 CZK/USD a meziročně byl silnější o 0,8 % (0,17 koruny). Ve srovnání se 3. čtvrtletím 2021 kurz vůči dolaru oslabil o 2,6 % (0,56 koruny). Také vůči dolaru koruna v průběhu prosince posilovala. Ke 31. 12. 2021 kurz koruny vůči dolaru dosahoval 21,95 CZK/USD.

Prudce narostly i sazby mezibankovního trhu a výnosy vládních dluhopisů.

Úrokové sazby mezibankovního trhu reagovaly na prudké zvýšení měnověpolitických sazeb silnými nárůsty. Tříměsíční sazba PRIBOR v průběhu 4. čtvrtletí narostla o 2,39 p. b.² a ke konci roku 2021 dosahovala 3,5 %. Dál pokračovalo také navýšování výnosů na domácích vládních dluhopisech všech splatností. K 31. 12. dosahovala úroková sazba na dluhopisech s krátkodobou splatností 3,07 % (nárůst o 1,47 p. b.), což je nejvíce od dubna 2009. Výnosy střednědobých dluhopisů stouply o 0,97 p. b. na 2,84 % a těch dlouhodobých o 0,72 p. b. na 2,62 %. Mírně se zvyšovaly i výnosy dluhopisů v eurozóně. Ty s desetiletou splatností byly ke konci roku 2021 úročeny 0,28 % (+0,08 p. b.).

Domácnostem a nefinančním podnikům rostlo úročení termínovaných vkladů.

Průměrné úročení běžných účtů domácností se velmi drobně zvýšilo, ale ke konci roku 2021 bylo stále na prakticky nulové úrovni (0,06 %). Jiná byla situace v případě vkladů s dohodnutou splatností. U těch se úrokové sazby postupně zvyšovaly v průběhu celého roku a nejvíce to bylo právě ve 4. čtvrtletí. Ke konci roku 2021 průměrné úročení vkladů domácností s dohodnutou splatností činilo 2,32 % (navýšení od 30. září o 1,59 %). Úročení běžných účtů nefinančních podniků se ve 4. čtvrtletí zvýšilo o 0,15 p. b. na 0,2 %. Průměrné úrokové sazby vkladů s dohodnutou splatností nefinančních podniků ke konci roku činily 2,47 %, což bylo o 1,91 p. b. více než na konci září. Celkový objem netermínovaných vkladů klientů byl na konci roku 2021 meziročně vyšší o 5,9 %, což znamenalo výrazné zpomalení růstu. Oproti konci 3. čtvrtletí klesl o 202,1 mld. korun, což je u netermínovaných vkladů poměrně netypické. Na tomto poklesu se podílely zejména netermínované vklady domácností³ (-59,6 mld. korun) a vlády (-110,5 mld.). Objem termínovaných vkladů byl na konci roku 2021 meziročně vyšší o 10,1 %, především díky nárůstu krátkodobých a dlouhodobých vkladů.

Domácnostem se zdražilo úvěrové financování spotřeby i bydlení.

Úrokové sazby na úvěrech pro domácnosti také reagovaly na všeobecný růst úroků v ekonomice. Průměrné úročení úvěrů na spotřebu k 31. 12. dosahovalo 7,91 %, což bylo o 0,32 p. b. více než na konci září. Pokračoval tak postupný nárůst sazeb, který trval po celý loňský rok. Vyšší bylo také průměrné úročení úvěrů na bydlení. To se ve 4. čtvrtletí zvýšilo o 0,47 p. b. na 2,92 %. Nejvíce narostlo úročení úvěrů s nejkratší fixací (do 1 roku). Během loňského roku postupně zrychloval meziroční růst objemu poskytnutých úvěrů na spotřebu. Těch bylo ke konci roku 2021 více o 6,5 %. Jejich růst v roce 2020 zastavilo především omezení maloobchodu a následný propad spotřeby

¹ Není-li uvedeno jinak, je zdrojem údajů v této kapitole databáze ARAD České národní banky. Hodnoty směnných kurzů jsou rovněž převzaty od ČNB.

² Není-li uvedeno jinak, je změnou úrokových sazeb myšlen rozdíl mezi hodnotou ke dni 31. 12. a 30. 9.

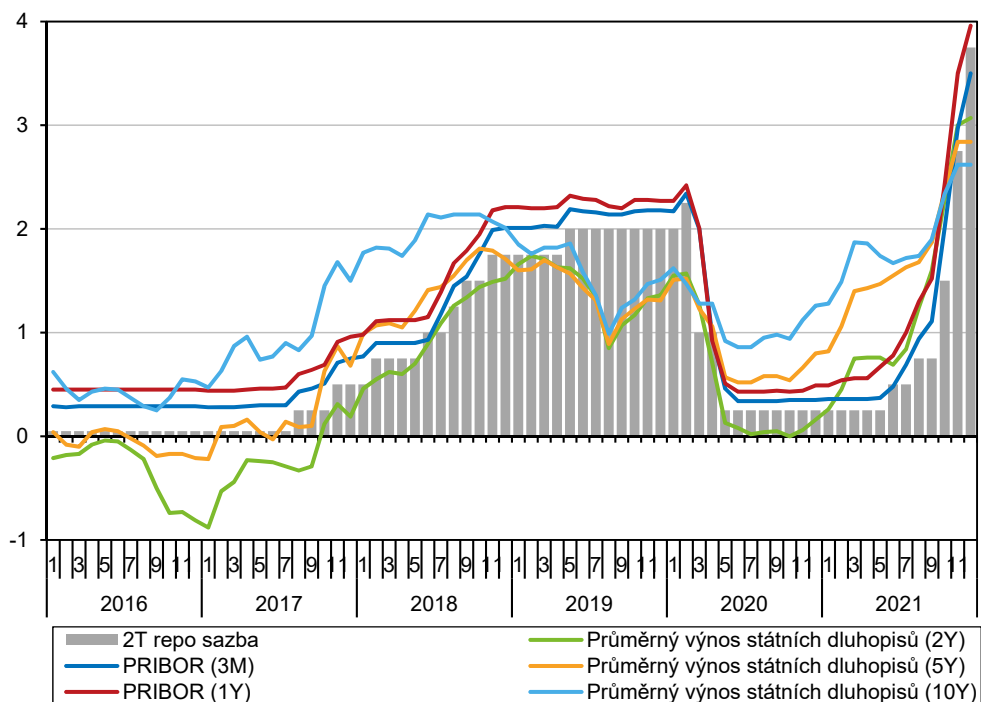
³ Obyvatelstvo včetně živnostníků.

domácností. Naopak dál akceleroval růst úvěrů na bydlení. Na konci roku 2021 meziroční přírůstek jejich objemu dosáhl rekordních 11,1 %. Co se týká nových hypoték⁴, po předchozím propadu objemu čistých nových úvěrů došlo k dalšímu růstu. Vyšší byl i objem refinancovaných úvěrů a ostatních nových ujednání. Zadlužení domácností dosáhlo ke konci prosince 2 108,8 mld. korun a meziročně se zvýšilo o 9,5 %, nejvíce od září 2009.

Prudké zvýšení úrokových sazeb se týkalo i úvěrů pro podniky.

Nefinančním podnikům se náklady na úvěrové financování také prudce zvýšily. Průměrné úročení úvěrů s objemem do 7,5 mil. korun se ve 4. čtvrtletí zvýšilo o 1,09 p. b. na 4,86 %. U střední kategorie úvěrů s objemem mezi 7,5 a 30 miliony korun došlo k navýšení úrokových sazeb o 1,77 p. b. na 4,71 %. Nejvíce (o 2,61 p. b.) se zvýšily sazby na úvěrech nad 30 milionů korun, které dosáhly 4,35 %. Meziroční růst objemu úvěrů poskytnutých nefinančním podnikům v závěru roku prudce zrychlil na 6,0 %. Nejvíce přitom narostl objem krátkodobých úvěrů (13,9 %), zejména těch denominovaných v cizí měně. Posílil ale také přírůstek objemu úvěrů střednědobých (6,7 %) a dlouhodobých (2,9 %). Nejvíce se meziročně zvyšoval objem poskytnutých půjček v dopravě a skladování (34,2 %; 30% úroveň přírůstky překonaly i ve 2. a 3. čtvrtletí), profesních, vědeckých, technických a administrativních činnostech (15,2 %) a velkoobchodě, maloobchodě, opravách a údržbě motorových vozidel (11,1 %). Meziročně se kromě dlouhodobě ubývajících úvěrů v těžbě a dobývání (-20,3 %) propadl objem půjček pro ubytování, stravování a pohostinství (-10,3 %, vliv mělo především srovnání s prudkými nárůsty v roce 2020), zpracovatelský průmysl (-3,8 %), pro výrobu a rozvod elektřiny, plynu, tepla, vzduchu a služby související s odpadními vodami (-3,1 %) a informační a komunikační činnosti (-2,5 %).

Graf č. 17 Tržní úrokové sazby (v %)

Zdroj: ČNB

⁴ V nových smlouvách jsou zahrnuty i refinancované úvěry a ostatní ujednání (v posledním roce zejména odklady splátek).

